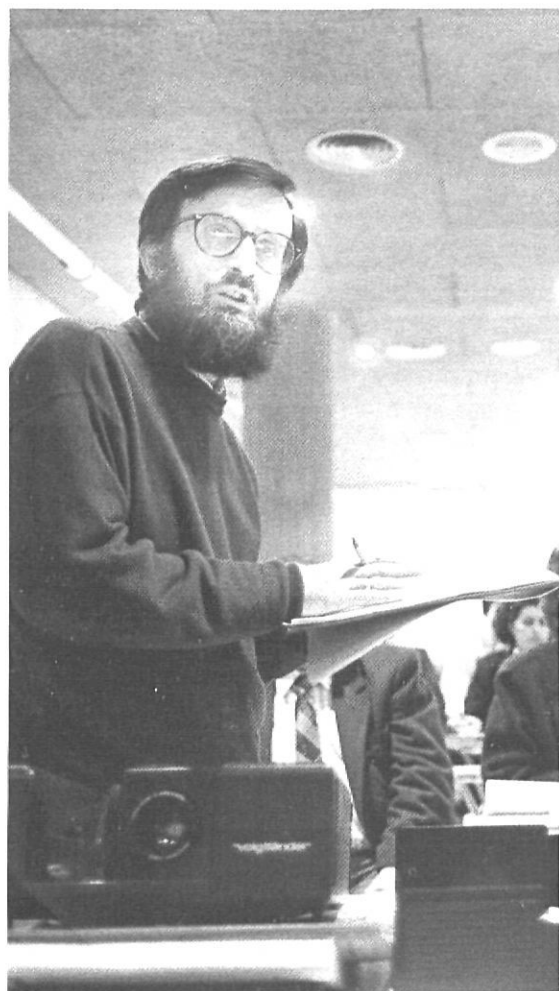

Grecs i ibers a Empúries

*Ricardo Olmos
en una de les sessions
del Simposi de l'Escala.*

La vella Empúries, en la seva condició d'única colònia grega ben coneguda sota el subsòl peninsular, va esdevenir, durant tres dies, el centre que va aglutinar una munió d'investigadors, especialitzats en època grega arcaica i clàssica, amb la finalitat de conèixer, intercanviar i posar en comú les darreres novetats de la recerca, sobretot arqueològica, entorn aquest període tan desconegut.

Aquest Simposi Internacional, que duia per títol «Griegos e iberos. Siglos VI-IV a.C.», celebrat a Empúries/L'Escala del dia 3 al 5 d'abril d'enguany, significa la represa d'una activitat de reunió científica que enllaça amb la Taula Rodona celebrada a Burdeus, del dia 16 al 18 de desembre de 1986 (París 1989), «Grecs et ibères au IVe siècle avant Jésus-Christ. Commerce et iconographie», la qual considerava com a precedent immediat una altra Taula Rodona, celebrada també a Empúries entre el 18 i el 20 de març de 1983, sobre «Ceràmiques gregues i hel·lenístiques a la península Ibèrica» (Barcelona 1985) i el més llunyà, «Simposio Internacional de Colonizaciones» celebrat a Barcelona i Empúries entre els dies 27 d'octubre i 2 de novembre de 1971 (Barcelona 1974).

De tot això, se'n poden extreure nítidament dos punts. El primer, que la qüestió de la presència grega a la Península continua essent el centre d'una línia de recerca. I el segon, que s'intenta donar continuïtat i regularitat a aquest tipus de trobades. Tanmateix, cal dir que aquesta continuïtat està assegurada, ja que es va anunciar,

per boca d'un dels assistents, Pierre Rouillard, la represa de la reunió a París per l'any 1994.

L'organització del congrés va córrer a càrrec de la Diputació de Barcelona i del Centro de Restauración y Conservación de Bienes Culturales de Madrid. Les reunions es varen realitzar a la Sala d'Actes que l'Ajuntament de l'Escala amablement va cedir. L'assistència va ser molt nombrosa, si tenim en compte l'especialització i les característiques d'unes jornades com aquestes.

El mecanisme de les denses sessions de treball constaven de mitja diada, durant la qual s'exposaven les ponències, i a la seva fi s'obria un debat, moderat, cada sessió, per un president de mesa, que va saber mantenir, en tot moment, l'atenció i l'interès dels assistents.

Un altre dels punts que varen garantir el nivell del Simposi fou l'interès que va demostrar l'organització en què la convocatòria fos el màxim de representativa dels equips que treballen a la Península. D'aquesta manera, vàrem conèixer per primera vegada i de primera mà, les importacions gregues que arribaven a Portugal o a la Meseta. Conseqüentment, l'ordenació de les exposicions va seguir un criteri geogràfic, començant pel sud i l'oest, progressant cap a l'est i el nord. Nogensmenys, la presència d'investigadors com B.B. Shefton, J.-P. Morel, F. Villard, A. Domínguez Monedero, A. Arribas, G. Trías, C. Aranegui o R. Olmos, entre molts d'altres, representaven un valor afegit i tota una garantia d'èxit.

La primera sessió es va centrar, però, en qüestions de caire teòric i general, com els modus de contacte entre els grecs i les poblacions indígenes, la utilització dels vasos grecs dins l'estructura indígena ibèrica, la comparació entre la ceràmica àtica de Cartago

i la d'Ibèria, les primeres interpretacions hel·lenitzants de la ceràmica ibèrica o precisions cronològiques sobre tipus ceràmics a diverses àrees mediterrànies. Les següents sessions es dedicaren a posar en coneixement de la comunitat científica les novetats sobre aquest període realitzades en àmplies regions culturals definides, com l'oest i el sud peninsular (Portugal i Andalusia), el sud-est i el llevant, la Meseta, per passar, finalment, a la zona nord-est i al sud de França, on es va analitzar, per primera vegada en el Simposi, el paper d'Emporion, tant des de l'òptica de les relacions amb Marsella i les colònies foccees de la seva àrea, com de les vies comercials a través de l'eix amb la zona d'influència púnica del

sud i l'eix centremediterrani, per via ebussitana.

No cal dir que, partint com a tema central de les evidències sobre la presència grega, el ventall d'estudi s'amplia i es diversifica quan s'analitza la recepció de l'objecte grec per part del món indígena i quan se'n fa una lectura iconogràfica o quan, per exemple, es té en compte el paper de l'intermediari púnic.

Segurament a partir dels debats, en què el diàleg esdevé menys rígid, es varen palesar serioses dificultats a l'hora de trobar nous mecanismes d'interpretació de les formacions socials antigues, topant irremissiblement en problemes metodològics que condicionen la marxa de la investigació.

Un dels problemes que sovint s'oblida, per part dels mateixos arqueòlegs, és que estem obligats a treballar amb uns materials molt parcials de la realitat i, a més, que el percentatge que coneixem d'aquesta part és molt reduït i, per tant, intentar, a partir d'aquesta base, extrapolar models de funcionament de les societats és, com a mínim, arriscat. A partir d'aquí és fàcil caure en models simplistes o hipercrítics, ja que, per exemple, quan no disposem de materials que permetin la seva comprovació es discuteix la veracitat de les fonts clàssiques, quan n'hi ha, s'adequa i s'interpreta d'acord a les fonts o, fins i tot, de vegades s'ha volgut explicar tot a través d'unes cites. Tots sabem que la realitat era molt més complexa i variada.

A tot això, poden servir de mostra algunes qüestions que es varen plantejar: cal suposar una relació directa entre l'arribada

d'uns productes amb el centre productor? Es manté la utilitat primària d'aquest objectes o cal pensar en la seva mutabilitat? És lícit aplicar els mateixos models diacrònicament, quan els indicadors són canviants?. I semblantment, cal mantenir la diferenciació tradicional de jerarquies socials en base a la proporció de riquesa —qualitatívament i quantitativa— que contenen els aixovars funeraris?. Aquest punt va ser contestat amb la possibilitat que marquessin, en realitat, una diferenciació per sexes (tombes femenines i d'homes joves poc riques i tombes masculines adultes més riques).

Les bones i aclaridores intervencions d'especialistes en epigrafia, numismàtica o filologia demostraren que cada vegada es fa més inexcusable una col·laboració interdisciplinària, a la qual inclouríem encara disciplines que provenen de l'àrea de «ciències», com la geologia, les aplicacions químiques, etc.

En resum doncs, es va oferir l'estat de la qüestió sobre un moment clau per les conseqüències històriques que comportà. Cal continuar-la, malgrat l'evident manca de mitjans, l'escassa implicació institucional i els problemes professionals entorn aquestes especialitats. També és d'esperar que Empúries assumeixi d'una manera decidida el paper capdavanter en l'estudi de l'Antiguitat a casa nostra, a través de la creació d'un Centre de Recerca, que li correspon plenament.

JOAQUIM TREMOLEDA